

گونه شناسی خانه های سنتی شهرستان خلخال نمونه موردی: روستای کزج

سید سجاد نادری^۱، نسربین خدایار^{۲*}

۱. مدرس دپارتمان آموزش عالی شهریار آستارا، گروه معماری، واحد گیلان، ایران Sajjad_naderi66@yahoo.com

۲. دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته مهندسی معماری، گروه معماری، واحد گیلان، دپارتمان آموزش عالی شهریار آستارا، ایران

Nasrinhodayar1993@gmail.com

چکیده

مسکن روستایی که حدود یک سوم از جمعیت کل کشور را در خود جای داده است دارای ویژگی های کالبدی مختلفی است که تحت تاثیر عوامل اقتصادی، فرهنگی، محیطی مختلف در پاسخ به مجموعه نیازهای زیست بوم روستا شکل گرفته است. در شکل گیری خانه روستایی دورکن اصلی معمار و بهره بردار نقش اساسی دارند از این رو مشارکت معمار ماهر با اهالی روستا در شکل گیری خانه مطلوب روستایی نقش بسزایی دارد. شناخت و دسته بندی صحیح گونه های مختلف معماری میتواند در درک بهتر فضاهای حفاظت از آن و در دستیابی به شیوه های جدید طراحی مفید واقع شود. استان اردبیل در شمال غربی کشور واقع شده است و از خصوصیات مهم اقلیمی این منطقه کوهستانی بودن آن است که سبب شکل گیری معماری و شهرسازی این ناحیه شده است. در این پژوهش یک نمونه با ارزش معماری سنتی بنام روستای کزج را مورد بررسی قرار داده ایم که در شهرستان خلخال و در ۱۵ کیلومتری شمال غربی هشتچین واقع شده است. بافت سنتی، معماری خاص اماکن و قرار گرفتن در کوهپایه و پیشینه تاریخی و طبیعت بکر موجب گردیده که این روستا به یکی از مهمترین روستاهای تبدیل گردد و جز ۱۱ روستای دارای بافت با ارزش سنتی در کشور محسوب میشود. این نوشتار سعی بر آن دارد که گونه های معماری روستای کزج را مورد بررسی قرار دهد. اطلاعات مقاله حاضر بر اساس مطالعات کتابخانه ای، مصاحبه با اهالی روستا و مشاهدات میدانی گردآوری شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

واژه های کلیدی:

استان اردبیل، شهرستان خلخال، روستای کزج، گونه شناسی، معماری سنتی

۱- مقدمه

توجه به حفظ آثار تاریخی و بررسی آنان نه تنها یک نیاز فرهنگی است بلکه به عنوان موضوعی اقتصادی و پاسخگو به نیازهای توسعه مطرح میباشد. در حال حاضر مجموعه ای از ۱۰۱۳ شهر بزرگ و کوچک و ۶۴۹۱۱ روستای کوچک، متوسط و بزرگ که در میان آنها روستاهایی با ویژگی ها و ارزش های تاریخی و فرهنگی قرار گرفته، در کشور وجود دارد (سرتیپی پور، ۱۳۸۷، ص ۲) شناسایی و حفظ میراث گرانبه های معماری روستایی ضمن اینکه نوعی پاسداری از سرمایه های ملی تاریخی کشور است به ما کمک مینماید تا با کشف رمز و رازها، نمادها و نشانه هایی که در آنها نهفته است، اصول پایدار به جای مانده از گذشته را در کالبد جدید جاری نماییم و هویت و اصالت معماری سکونتگاههای روستایی حفظ گردد (سرتیپی پور، ۱۳۸۸، ص ۲) شاید بتوان نمونه های کوچکی از آنها را در شهرستان خلخال و بخصوص در روستای کزج به وفور یافت. این گونه معماری همانند تمام معماری های دیگر مبتنی بر پاسخگویی خردهمندان و صرفه جویانه به روابط اجتماعی انسان ها،